

Δελτίο Τύπου

Λουξεμβούργο, 15 Ιουνίου 2022

Χάσμα καινοτομίας στην ΕΕ: μόνο η δυναμικότερη εμπλοκή των κρατών μελών μπορεί να το γεφυρώσει

Είναι γνωστό ότι το χάσμα μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας (Ε&Κ) είναι υπαρκτό και επίμονο. Προκειμένου να δώσει στις χώρες που υστερούν τη δυνατότητα να αναδείξουν το δυναμικό τους, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εφαρμόζει ειδικά μέτρα που είναι γνωστά ως «μέτρα διεύρυνσης» της συμμετοχής. Με τα μέτρα αυτά, επιδιώκει να βελτιώσει την πρόσβαση των χωρών αυτών σε βασικά χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ. Ωστόσο, σε έκθεση που δημοσίευσε σήμερα, το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο διαπιστώνει ότι το κλειδί για την επίτευξη πραγματικής προόδου βρίσκεται σε μεγάλο βαθμό στα χέρια των εθνικών κυβερνήσεων, οι οποίες πρέπει να τοποθετήσουν την Ε&Κ στην κορυφή της ατζέντας τους, αν θέλουν να τονώσουν τις επενδύσεις και να επιταχύνουν τις μεταρρυθμίσεις. Τα μέτρα διεύρυνσης δίνουν απλώς το εναρκτήριο λάκτισμα: από μόνα τους δεν είναι αρκετά ισχυρά για να προκαλέσουν τις αναγκαίες αλλαγές στα εθνικά «οικοσυστήματα» Ε&Κ.

Η συμμετοχή στα πολυετή προγράμματα έρευνας και καινοτομίας της ΕΕ βασίζεται στην αριστεία. Αυτό σημαίνει ότι επιλέγονται μόνον οι καλύτερες προτάσεις. Ως αποτέλεσμα, ερευνητές και δημιουργοί καινοτομίας από χώρες με χαμηλές επιδόσεις, δηλαδή από εκείνες με τα λιγότερο ανεπτυγμένα οικοσυστήματα Ε&Κ, αντιμετωπίζουν δυσκολίες όταν πρέπει να ανταγωνιστούν ομολόγους τους από χώρες με καλύτερες επιδόσεις. Αυτό μειώνει τις πιθανότητες να εξασφαλίσουν τη συμμετοχή τους στα προγράμματα, κάτι που με τη σειρά του περιορίζει τις δυνατότητες των χωρών τους να καλύψουν τα ελλείμματά τους στον τομέα αυτό. Προκειμένου να σπάσει αυτόν τον φαύλο κύκλο, η ΕΕ θέσπισε μέτρα για τη διεύρυνση της συμμετοχής στο χρηματοδοτικό πρόγραμμα «Ορίζων 2020», το οποίο κάλυψε την περίοδο 2014-2020. Τα μέτρα αυτά απευθύνονταν στις 13 χώρες που προσχώρησαν στην ΕΕ από το 2004, καθώς και στο Λουξεμβούργο και στην Πορτογαλία.

«Αν θέλουμε να αξιοποιηθεί το δυναμικό της ΕΕ και να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ πρωτοπόρων και ουραγών στον τομέα της καινοτομίας, οι ερευνητές και οι ερευνήτριες από ολόκληρη την ΕΕ πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επωφελούνται από τα χρηματοδοτικά προγράμματά της», δήλωσε η Ivana Maletić, Μέλος του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου και αρμόδια για την έκθεση. *«Η Επιτροπή βοηθά τις χώρες με χαμηλές επιδόσεις να καλύψουν το χαμένο έδαφος, αλλά*

Σκοπός του παρόντος δελτίου Τύπου είναι η παρουσίαση των κύριων μηνυμάτων της ειδικής έκθεσης του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου. Το πλήρες κείμενο της ειδικής έκθεσης διατίθεται στον ιστότοπο eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

η στήριξη της δεν είναι πανάκεια: μπορεί να λειτουργήσει μόνο ως καταλύτης για αλλαγή. Για να σπάσει ο φαύλος κύκλος, τα κράτη μέλη πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν.»

Οι ελεγκτές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι τα μέτρα διεύρυνσης εξυπηρετούσαν τον σκοπό τους, καθώς καταπολεμούσαν τα αίτια των χαμηλών επιδόσεων και της περιορισμένης συμμετοχής ορισμένων κρατών μελών σε διαδοχικά ενωσιακά προγράμματα στον τομέα της Ε&Κ. Ωστόσο, στέκονται κριτικά απέναντι στο γεγονός ότι τα έργα διεύρυνσης συγκεντρώθηκαν σε μικρό αριθμό χωρών. Η συγκέντρωση αυτή ενέχει τον κίνδυνο της διαιώνισης του φαύλου κύκλου, καθώς για άλλη μια φορά ορισμένες από τις χώρες στις οποίες στόχευαν τα μέτρα ωφελήθηκαν πολύ λιγότερο από αυτά. Οι ελεγκτές ζητούν από την Επιτροπή να αποφεύγει να αναθέτει την πλειονότητα των έργων σε μια μικρή μόνο ομάδα χωρών και να λάβει μέτρα για τη διεύρυνση της συμμετοχής όταν προκύπτουν μόνιμες, σημαντικές ανισορροπίες.

Ωστόσο, ο καθοριστικός παράγοντας που κρίνει τις επιδόσεις μιας χώρας είναι το επίπεδο των εθνικών επενδύσεων στην Ε&Κ και οι μεταρρυθμίσεις που προωθεί στον τομέα αυτό. Το 2020, το μέσο ποσοστό επενδύσεων στην Ε&Κ στην ΕΕ ήταν 2,3 % του ΑΕΠ, δηλαδή ποσοστό χαμηλότερο του στόχου του 3 %. Από τις 15 χώρες που αφορά η διεύρυνση της συμμετοχής, μόνον η Σλοβενία και η Τσεχία επένδυσαν περισσότερο από 2 %. Επιπλέον, δεν έκαναν όλες οι χώρες χρήση του μηχανισμού υποστήριξης πολιτικής (ΜΥΠ), ενός από τα μέσα πολιτικής που παρέχει η Επιτροπή για να τις βοηθήσει να προωθήσουν μεταρρυθμίσεις σε εθνικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη μπορούσαν να αποφασίσουν ελεύθερα αν και με ποιον τρόπο θα υλοποιούσαν τις συστάσεις που διατύπωνε η Επιτροπή στο πλαίσιο του εν λόγω μηχανισμού. Ως εκ τούτου, οι δυνατότητες του ΜΥΠ να επιφέρει αλλαγές ήταν ελάχιστες. Ωστόσο, η Επιτροπή αξιοποίησε τις γνώσεις που αποκόμισε από τις δραστηριότητες στο πλαίσιο του ΜΥΠ όταν αξιολογούσε τις διάφορες χώρες σχετικά με την Ε&Κ. Οι αξιολογήσεις αυτές καταρτίζονται στο πλαίσιο του ετήσιου κύκλου συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής που είναι γνωστός ως «Ευρωπαϊκό Εξάμηνο».

Τα περισσότερα από τα έργα διεύρυνσης της συμμετοχής δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη και, ως εκ τούτου, ο πλήρης αντίκτυπός τους δεν θα γίνει αισθητός παρά τα επόμενα χρόνια. Παρόλα αυτά, οι ελεγκτές διαπίστωσαν ότι αρχίζουν ήδη να διαφαίνονται τα πρώτα ενθαρρυντικά αποτελέσματα, λόγω χάριν όσον αφορά τον αριθμό των επιστημονικών δημοσιεύσεων, τη συμμετοχή σε δίκτυα και την μεγαλύτερη πρόσβαση σε επιχορηγήσεις. Από την άλλη, δεν ήταν λίγα και τα προβλήματα, καθώς τα έργα αντιμετώπισαν δυσκολίες στις προσπάθειές τους να εξασφαλίσουν εγκαίρως την αναγκαία πρόσθετη χρηματοδότηση, να προσελκύσουν διεθνείς ερευνητές και ερευνήτριες και, κυρίως, να δημιουργήσουν έσοδα προκειμένου να καταστούν βιώσιμα. Οι ελεγκτές ανέλυσαν δύο μέτρα που αποσκοπούσαν στην επίτευξη μακροχρόνιων αποτελεσμάτων για τους δικαιούχους: το μέτρο «Συγκρότηση ομάδων» (Teaming), που αφορά τη στήριξη κέντρων αριστείας, και το μέτρο «Έδρες Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας (ΕΧΕ)» (ERA Chairs), που επιδιώκει την προσέλκυση διακεκριμένων πανεπιστημιακών σε ερευνητικά ιδρύματα. Βάσει της ανάλυσής τους, κατέληξαν στη διαπίστωση ότι οι δικαιούχοι των μέτρων αυτών δεν είχαν παρά περιορισμένες δυνατότητες να αξιοποιήσουν τα ερευνητικά αποτελέσματά τους.

Γενικές πληροφορίες

Από το 1984, η ΕΕ χρηματοδοτεί την έρευνα και την καινοτομία μέσω διαδοχικών προγραμμάτων-πλαισίου, όπως το «Ορίζων 2020» (που κάλυψε την περίοδο 2014-2020 και διέθεσε 76,4 δισεκατομμύρια ευρώ) και το «Ορίζων Ευρώπη» (που καλύπτει την περίοδο 2021-2027 και διαθέτει 95,5 δισεκατομμύρια ευρώ). Οι χαμηλές επιδόσεις ορισμένων χωρών στον τομέα αυτό, καθώς και η περιορισμένη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα «Ορίζων 2020» αποδίδονται, μεταξύ άλλων, στην ανεπάρκεια των εθνικών οικοσυστημάτων Ε&Κ (που χαρακτηρίζονται, λόγω χάριν,

από κατακερματισμένη διακυβέρνηση ή περιορισμένες επενδύσεις), στις ελλείψεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο (λόγω της «φυγής εγκεφάλων») και στην περιορισμένη διεθνοποίηση των ιδρυμάτων Ε&Κ. Επιδίωξη των μέτρων διεύρυνσης της συμμετοχής ήταν να ενισχυθούν οι ικανότητες των ερευνητικών ιδρυμάτων στα εν λόγω κράτη μέλη, με την παροχή στήριξης προκειμένου αυτά να δικτυωθούν, να δημιουργήσουν συνεργασίες με κορυφαία ιδρύματα και να προσελκύσουν εργατικό δυναμικό υψηλής εξειδίκευσης. Ο προϋπολογισμός των μέτρων αυτών ανήλθε σε 935 εκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2014-2020, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» και σε 2,95 δισεκατομμύρια ευρώ, την περίοδο 2021-2027, στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη». Όλα τα κράτη μέλη που είχαν χαρακτηριστεί ως «χώρες διεύρυνσης της συμμετοχής» στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων 2020» διατήρησαν το καθεστώς αυτό και στο πλαίσιο του «Ορίζων Ευρώπη», με την εξαίρεση του Λουξεμβούργου που αντικαταστάθηκε από την Ελλάδα.

Η ειδική έκθεση 15/2022, με τίτλο «Ο ορθός σχεδιασμός των μέτρων για τη διεύρυνση της συμμετοχής στο “Ορίζων 2020” δεν αρκεί: η επίτευξη βιώσιμης αλλαγής θα εξαρτηθεί κυρίως από τις προσπάθειες των εθνικών αρχών», είναι διαθέσιμη στον ιστότοπο του ΕΕΣ (eca.europa.eu). Εντός του έτους, το ΕΕΣ πρόκειται να δημοσιεύει ειδική έκθεση σχετικά με τις συνεργίες μεταξύ του προγράμματος «Ορίζων 2020» και των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων.

Επικοινωνία με τον Τύπο

Γραφείο Τύπου του ΕΕΣ: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 551 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu - κιν.: (+352) 691 553 547